

«Τρωάς»

Το κείμενο του Δημήτρη Δημητριάδη μεταφέρεται στη σκηνή σε μια παράσταση που μένει χαραγμένη στη μνήμη

Ο Γιώργος Βουδικλάρης είδε την παράσταση σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου και αποθεώνει την ερμηνεία του Δαβίδ Μαλτέζε.

10/03/2017

Ο χρόνος έφερε για τον Δημήτρη Δημητριάδη μια δικαίωση με πηχυαία και κεφαλαία γράμματα: ΔΙΚΑΙΩΣΗ. Τι θα έλεγε άραγε σήμερα η πάλαι ποτέ κραταιά, ισχυρή γενιά θεατρικών κριτικών της χώρας όπου ανθεί φαιδρά πορτοκαλέα, αλλά και πολλά άλλα φαιδρά, βλέποντας πως ο συγγραφέας στο κεφάλι του οποίου άδειαζαν ανηλεώς το σκουπιδοτενεκέ τη δεκαετία του '90, την εποχή του *Η Αρχή της Ζωής* ή του *Η Ζάλη των Ζώνων Πριν τη Σφαγή*, κατοχυρώνει τη θέση που του αξίζει μέσα στη νεοελληνική δραματουργία, αλλά και έχει διαρκώς όλο και μεγαλύτερη ζήτηση; Δεν νομίζω να θέλει κανείς να μάθει, αλλά δεν θα είχε και νόημα: κάποιοι παραμένουν αμετανόητοι μέχρι τέλους και δεν αναθεωρούν τις απόψεις τους όσο κι αν τις έχει ήδη διαψεύσει πανηγυρικά η πραγματικότητα. Όχι πως ασχολείται και κανείς μαζί τους πλέον.

Η ουσία είναι πως το ενδιαφέρον για άγνωστα, άπαιχτα ή και ανέκδοτα, έργα του Δημητριάδη μεγεθύνεται: από μικρές νεόκοπες ομάδες μέχρι και το Εθνικό Θέατρο ετοιμάζουν παραστάσεις δικών του κειμένων. Σε αυτά ανήκει και η *Τρωάς*, και μάλιστα σε μια ειδική κατηγορία: τα αρχαιόθεμα. Ποιητικό κείμενο, συνεχίζει την τριαδική μορφή της Ομηριάδας. Εκεί το λόγο έπαιρναν ο Οδυσσέας, η Ιθάκη κι ο Όμηρος. Εδώ, ο Πρίαμος, ο Έκτορας κι ο Αστυάνακτας, τρεις γενιές νεκρών Τρώων, αφού όλα έχουν τελειώσει. Με τη γνωστή βαθιά του γνώση της βιαιότητας και του διττού της ανθρώπινης φύσης, ο συγγραφέας δίνει το λόγο στους τραγικούς του ήρωες για να καταθέσουν την απολογία τους για τον πόλεμο, την πολιτεία τους και τη μοίρα τους, επαναλαμβάνοντάς την παραληρηματικά μέσα σε αυτό τον πέραν του τάφου ορίζοντα, μέχρι το άχρονο.

Ο **Σάββας Στρούμπος**, ως σκηνοθέτης της παράστασης, σοφά πράττων, δεν επεχείρησε να δώσει «ερμηνεία» στο κείμενο, και στάθηκε μακριά από κάθε αναπαραστατικότητα. Διαθέτει επαρκή εμπειρία για να γνωρίζει πως τέτοια κείμενα είναι ιδιαίτερος επικίνδυνα για το σκηνοθέτη: του δίνουν, κυριολεκτικά, όλο το σχοινί ώστε να κρεμαστεί μόνος του. Αυτά τα συμπαγή, ερμητικά μπλοκ λόγου, χωρίς οδηγίες, χωρίς πρόσωπα, σχεδόν χωρίς καν στίξη, μπορούν να δημιουργήσουν την αγωνία που οδηγεί σε ποικίλες «προσθήκες» ή σχόλια. Εκείνος αρκέστηκε να αφήσει το λόγο να τον οδηγήσει, και το αποτέλεσμα είναι μια από τις πιο μεστές κι ευθύβολες δουλειές του.

Και το βασικότερο όλων: γνώριζε πως δεν θα είχε κανένα νόημα να προβεί σε ένα τέτοιο εγχείρημα, αν δεν είχε τον κατάλληλο ηθοποιό. Είναι αλήθεια πως αυτό που επιτυγχάνει ο **Δαβίδ Μαλτέζε** δεν είναι τίποτε λιγότερο από άθλος. Θα μπορούσε να πιστέψει κανείς πως η *Τρωάς* έχει γραφτεί ειδικά γι αυτόν (δεν θα μου έκανε καμιά εντύπωση αν κάτι τέτοιο ήταν αλήθεια). Χρειάζεται εξαιρετική ακρίβεια και τεχνική για να φτάσει κανείς να γίνει αυτό το πάσχων σώμα, αυτό το ομιλούν υποκείμενο που βρίσκεται πέρα από ηλικία, πέρα από ζωή και θάνατο, πέρα από χρόνο και ηθική. Και ταυτόχρονα κάτι που είναι πέρα από κάθε τεχνική: την τόλμη να αφηθεί κανείς στη ροή του λόγου όπως σε ελεύθερη πτώση, εκτεθειμένος σε κινδύνους που ξεκινούν από την υπερβολή και φτάνουν μέχρι το συναισθηματισμό. Ο Μαλτέζε τους απέφυγε όλους με την επιδεξιότητα ισορροπιστή, και δημιούργησε μια ερμηνεία αναφοράς.

Ουσιαστικότερη υπήρξε η παρουσία κι η προσφορά της **Έλλης Ιγγλίζ**. Με τη βαθιά γνώση της στη σύγχρονη μουσική, δημιούργησε επί σκηνής ένα ηχητικό περιβάλλον που συνεισέφερε στη συνολική εμπειρία, ταξιδεύοντας από το παραδοσιακό τραγούδι μέχρι τον Μπαχ με απόλυτη φυσικότητα, χωρίς ποτέ αυτό που έκανε να εκπέσει σε μουσικό σχόλιο ή σε background music. Δημιούργησε ένα δεύτερο πόλο επί σκηνής με λιτότητα και ομορφιά.

Προφανώς και η *Τρωάς* δεν μπορεί να αποτελέσει επιλογή για μια ελαφριά ή διασκεδαστική θεατρική έξοδο. Η λειτουργία της είναι εντελώς διαφορετική, και τα υλικά από τα οποία είναι φτιαγμένη την καθιστούν κατάλληλη για θεατές με περισσότερες και βαθύτερες αναζητήσεις. Αν όμως κάποιος θέλει να περάσει μια ώρα πυκνής καταβύθισης στα πιο

δυσπρόσιτα βάθη της ανθρώπινης ψυχής, σε μια συνάντηση με τα αρχέτυπα του αρχαίου ελληνικού λόγου σμιλεμένα από ένα συγγραφέα που συνηθίζει να συνδιαλέγεται με αυτή τη βαριά κληρονομιά χωρίς ουδέποτε να φλερτάρει με την αρχαιολατρεία ή αυτό που ονομάζουμε «ελληνικότητα», αλλά συνδιαλέγεται αδιάκοπα με τους νεκρούς, εκείνους που ο **Χάινεϋ Μύλλερ** έλεγε πως πρέπει να τους ξεθάβουμε ξανά και ξανά γιατί εκείνοι κρατούν το μυστικό του μέλλοντος, τότε η παράσταση θα του χαρίσει μια εμπειρία από αυτές που μένουν χαραγμένες στη μνήμη για καιρό.